

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 § muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annettua lakia. Esityksen mukaan koulujen perustamisedellytyksissä otettaisiin huomioon myös suomalaisten oppilaiden koulutustarve. Lisäksi lakia muutettaisiin niin, että kouluun

voisi kuulua eri paikkakunnilla toimivia yksiköitä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Vieraskielistä opetusta annetaan Suomessa vieraskielisissä kouluissa sekä peruskoulussa ja lukiossa vieraskielisillä luokilla.

Vieraskielisiä kouluja on viisi. Vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain (373/63) ja asetuksen (460/63) nojalla toimivat Englantilainen koulu, Helsingin kansainvälinen koulu ja Helsingin Saksalainen koulu. Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu ovat valtion kouluja ja toimivat niistä annettujen erillisten lakien ja asetusten nojalla (412/76 ja 314/77 sekä 33/77 ja 373/77). Syksyllä 1995 oli Englantilaisessa koulussa 438, Helsingin kansainvälisessä koulussa 198, Helsingin Saksalaisessa koulussa 547, Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa 774 ja Suomalais-venäläisessä koulussa 780 oppilasta. Kaikki mainitut koulut käsittävät täydellisen peruskoulun ja lukion paitsi Englantilainen koulu, jossa koulun laajeneminen lukion käsittäväksi on saavuttanut syksyllä 1996 lukion toisen vuosiluokan. Koulujen yhteydessä

järjestetään yleensä yksi tai kaksi lukuvuotta kestävää esiopetusta. Nykyiset vieraskieliset koulut toimivat kaikki Helsingissä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan vieraskielisen yksityisen koulun perustaminen edellyttää, että koulu on paikkakunnalla asuvien vieraskielisten lasten koulutustarpeen vaatima ja että sen ylläpitämiseen on olemassa riittävät edellytykset.

Peruskoululain 25 §:n 2 momentin (261/91) ja lukiolain 17 §:n 2 momentin (262/91) nojalla voidaan peruskoulussa ja lukiossa antaa vieraskielistä opetusta sekä yksittäisissä oppiaineissa että pysyvästi vieraskieliseksi muodostetuilla luokilla. Vieraskielisiä luokkia toimii lähinnä englannin kielellä. Opetushallituksen selvityksen mukaan (kysely nro 11/1995) opiskeli lukuvuonna 1994—1995 yhteensä 1 340 oppilasta peruskoulussa englannin kielellä. Heistä 588 kävi koulua Uudenmaan, 223 Hämeen, 200 Turun ja Porin, 102 Vaasan, 101 Keski-Suomen, 76 Kuopion ja 50 Kymen läänissä. Saksankielisillä luokilla opiskeli yhteensä 67 oppilasta Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Kuopion lääneissä ja ranskankielisillä luokilla 36 oppilasta Turun ja Porin läänissä.

Lisäksi opiskeli yhteensä 188 oppilasta suomenkielisessä peruskoulussa ruotsin kielellä Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Vaasan lääneissä.

Saamelaiden kotiseutualueella opiskeli lukuvuonna 1994—1995 98 oppilasta pohjoissaamen kielellä.

Lukiossa ei mainittuna lukuvuotena toiminut vielä yhtään vieraskielistä luokkaa. Syksyllä 1996 toimii kahdessa suomalaisessa lukiossa Uudellamaalla englanninkieliset luokat 1 ja 2.

Oman ryhmänsä muodostavat kansainväliseen ylioppilastutkintoon (International Baccalaureate; IB) johtavat englanninkieliset lukiolinjat, jotka toimivat Uudenmaan, Turun ja Porin, Hämeen, Oulun, Vaasan ja Kuopion lääneissä. IB-toiminta on vakinaistettu kuudessa suomalaisessa lukiossa, mutta jatkuu yhdessä koulussa vielä kokeiluluvan nojalla. Edellä mainituilla IB-linjoilla opiskelee syksyllä 1996 yhteensä 484 oppilasta. Tämän lisäksi opiskelee yhdessä vieraskielisessä koulussa IB-tutkintoa varten 46 oppilasta.

1.2. Nykytilan arviointi

Euroopan unionin maista Suomi on ainoa, joka on Venäjän rajanaapuri. On alettu puhua Suomen gateway-asemasta. On myös todettu, että suomalaisten venäjän kielen ja Venäjän tuntemusta on nopeasti lisättävä. Venäjän kielen valinnat ovat kuitenkin viime vuosina peruskoulussa entisestään vähentyneet, joskin aivan viime lukuvuotena on havaittavissa pientä nousua varsinkin Itä-Suomessa. Lukuvuotena 1994—1995 venäjän valitsi A-kieleksi enää 0,1 % ikäluokasta ja valinnaisaineeksi yläasteella 0,2 % kahdeksaluokkalaisista. Lukiossa A-venäjän osuus kaikista kielistä on runsaan kymmenen vuoden ajan pysytellyt puolen prosentin tuntumassa. C-venäjä ylsi lukuvuonna 1992—1993 0,8 %:iin ja D-venäjä 1,2 %:iin.

Venäjän kielen ja Venäjän kulttuurin tuntemuksen lisäämiseksi tarvitaan varsin ripeitä toimenpiteitä. Vieraskielisen yksityisen koulun perustamisedellytysten laajentaminen myös suomalaisten oppilaiden koulutustarpeet huomioon ottaen voisi olla omiaan nopeasti toteuttamaan suomalais-venäläisen koulun perustamista Itä-Suomeen. Samalla koulu voisi myös osaltaan täydentää Suomeen muuttaneiden venäjää äidinkielenään

puhuvien lasten ja nuorten koulutustarvetta. Venäjänkielisiä maahanmuuttajia on maassamme yli 20 000 etupäässä pääkaupunkiseudulla ja Itä-Suomessa.

2. Ehdotukset

Muutoksen tavoitteena on mahdollistaa vieraskielisen yksityisen koulun, erityisesti suomalais-venäläisen koulun, perustaminen ensi sijassa suomalaisten oppilaiden koulutustarpeen pohjalta. Suomen- ja venäjänkielisen yksityisen koulun perustaminen Itä-Suomeen on koettu tärkeäksi ja kiireelliseksi. Tavoitteena on luoda edellytykset koulun perustamiseksi kolmeen Itä-Suomen kaupunkiin joko siten, että koulut perustettaisiin itsenäisinä kouluina, joilla olisi yhteinen ylläpitäjä, tai että koulu voisi toimia kolmella eri paikkakunnalla. Yhden koulun yhteydessä toimisi myös lukio. Koulut olisivat tarkoitettuja ensisijaisesti suomenkielisille oppilaille, mutta voisivat ottaa myös venäjänkielisiä oppilaita. Koulujen ylläpitäjänä olisi yhteisö tai säätiö, johon kuuluisivat koulujen sijaintikunnat ja mahdolliset muut tahot. Toivottavaa olisi, että myös elinkeinoelämä ja kulttuurielämä osallistuisivat koulujen ylläpitoon.

Tarkoituksena on, että koulut voisivat aloittaa toimintansa jo syksystä 1997 alkaen.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:ää muutettavaksi siten, että perustamisedellytyksinä otettaisiin huomioon myös suomalaisten oppilaiden koulutustarve. Lisäksi ehdotetaan, että pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin säännös koulun mahdollisuudesta toimia eri paikkakunnilla.

Vieraskielisten yksityisten koulujen valtionosuuteen ja kotikunnan maksuosuuteen ei tässä yhteydessä ehdotettaisi muutoksia.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Vieraskielisten koulujen perustamisedellytysten laajentaminen nykyisestään ei sellaiseen lisäisi valtion eikä kuntien kustannuksia, koska oppilaat olisivat muutoin kunnan koululaitokseen kuuluvissa oppilaitoksissa.

Vireillä oleva valtionosuuslainsäädännön kokonaisuudistus koskisi myös vieraskielisiä yksityisiä kouluja. Valtion ja kuntien välinen

kustannusten jako säilyisi kuitenkin nykyisellään.

Voimassa olevan vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 3 a §:n 1 momentin (1450/95) mukaan vieraskielisen koulun valtionosuuden perusteena on peruskoulun yksikköhintojen valtakunnallinen keskimääräinen markkamäärä, joka vuodeksi 1996 on vahvistettu 18 162 markaksi oppilasta kohden. Kotikuntien maksuosuus korvaa valtiolle 43 % tästä markkamäärästä. Lain 3 a §:n 2 momentin (1451/94) mukaan voidaan erityisestä syystä valtion talousarvion rajoissa myöntää koululle ylimääräistä avustusta. Suomalais-venäläisen koulun perustamista Itä-Suomeen ja sille suunniteltujen tehtävien hoitamista varten on valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen esitetty 2 160 000 markan ylimääräisen valtionavun myöntämistä koululle.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Lakiehdotuksella ei ole merkittäviä organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Ehdotusta lainsäädäntömuutokseksi on valmisteltu opetusministeriön asettamassa työ-

ryhmässä sekä virkatyönä opetusministeriössä. Työryhmässä ovat olleet edustettuina opetushallinnon lisäksi Imatran, Joensuun ja Lappeenrannan kaupungit. Työryhmän tehtävänä oli selvittää suomen- ja venäjänkielisen peruskoulun ja lukion perustamista Itä-Suomeen (Opetusministeriön työryhmien muistioita 15:1996). Mietinnöstä on kuultu paitsi työryhmässä edustettuja tahoja myös Joensuun yliopistoa, Kymen ja Pohjois-Karjalan lääninhallituksia, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:ta, Suomen kuntaliittoa, Suomi-Venäjä -Seuraa, Yksityiskoulujen liittoa ja ylioppilastutkintolautakuntaa.

5. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun lain johdosta ei ole välttämätöntä muuttaa vieraskielisistä yksityisistä kouluista annettua asetusta.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista 28 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (373/63) 2 §, sellaisena kuin se on 15 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (472/84), seuraavasti:

2 §

Asianomainen ministeriö voi myöntää yksityiselle yhteisölle, säätiölle tai uskonnolliselle yhdyskunnalle luvan 1 §:ssä tarkoitetun koulun perustamiseen, jos koulun toiminta on tarpeellista ja koulun ylläpitäjällä on riittävät ammatilliset ja taloudelliset edellytyk-

set koulun toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen.

Kouluun voi kuulua erillisiä toimintayksiköitä sen mukaan kuin asianomainen ministeriö hakemuksesta määrää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*

Laki

vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 § muuttaminen

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista 28 päivänä kesäkuuta annetun lain (373/63) 2 §, sellaisena kuin se on 15 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (472/84) seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Valtioneuvosto voi myöntää Suomen kansalaiselle taikka kotimaiselle yhteisölle, säätiölle tai uskonnolliselle yhdyskunnalle luvan 1 §:ssä tarkoitetun koulun perustamiseen, jos koulu on paikkakunnalla asuvien vieraskielisten lasten koulutustarpeen vaatima ja sen ylläpitämiseen on olemassa riittävät edellytykset.

2 §

Asianomainen ministeriö voi myöntää yksityiselle yhteisölle, säätiölle tai uskonnolliselle yhdyskunnalle luvan 1 §:ssä tarkoitetun koulun perustamiseen, jos koulun toiminta on tarpeellista ja koulun ylläpitäjällä on riittävät ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulun toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen.

Kouluun voi kuulua erillisiä toimintayksiköitä sen mukaan kuin asianomainen ministeriö hakemuksesta määrää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.
